עוזי גבעון:

משמאל לשמאל

כבר שבוע ימים לנים באין מפריע ראשי עיירות־הפיתוח תחת כיפת השמיים מול מישרד ראש־הממשלה. מהאתם על מצוקת תושביהם. תגובתם לאסון שפקד אותם — האבטלה.

לנים אמרתי, והגיע הזמן להתעורר ולעשות מעשה. די במחאות, העלבויות ילדותיות, איש אינו מתרגש מהם ממש. קולם כמעט ולא נשמע. התיקשורת לא אוהבת סטאטיסטיקה.

אבטלה, רבותי, זה אבסטרקט. עניין של מיספרים, חשבונאות פשוטה — משעמם. 15 אלף מובטלים באמצע 86', 35 אלף ביולי 89'. שישה וחצי אחוזים לפני שלוש שנים. שמונה וחצי אחוזים כיום. בין השנים האלה — ביקשו עבודה 100 אלף איש. 100,000, ואולי רק 90 אלף. עבר בשקט, לא היה דם. מישהו חתך וריד באופקים? תלה עצמו בירוחם? שרף את ביתו בשלומי? בסך הכל יש עלייה בפשיעה בנגב. שם למשל היו 46 אלף מעצרים השנה. יותר אלכוהוליסטים, עלייה במיספר המהגרים למרכז הארץ או לחו"ל, מעט יותר מכורים לסמים והרבה יותר מתגרשים.

מי מהמיפלגות מתעניין בהם, בכמה? המערך שהוא התיקווה היחידה — שמעתם ששר־האוצר סיפר בקול נרגש שהוא בוגר בי"ת ברל. שם למד על האבטלה. אפשר להירגע, וללכת לישון. אפילו לנחור, הרי פרס מיהר לקפוץ לאחדות ממשלתית ודרש את האוצר כדי להציל את... לא! את הקיבוצים. זוכרים את מחיקת החובות לפגר הזה, שמזמן לא עומד על רגליו וחי על השבונגנו? שם למד וראי גם איך לדחוף 30 שנה את המרוקאים, תימנים ושאר מיזרחיים לעיירות־הפיתוח. זה היה וראי בשיעור אזרחות סוג ב'.

גם הליכוד יכול — אבל מי שיכול שם עסוק באינתיפאדה. הסיסמה — ביטחון. מילת־הקסם — אינתיפאדה. המיליציות היהודיות שם דורשות את תשומת־הלב. הם למדו ומהר מאוד יחסי־ציבור. רק הליכוד יכול, אבל גם עיירות־הפיתוח יכולות — לחכות. הפעילו המזגנים וחכו לחורף ולקיץ הבא. הליכוד עכשיו מפלרטט עם גברות אחרות, לגביכם הוא אימפוטנט.

הרב יהודה לנדאו, קראתי באיזה עיתון, גם הוא מודאג. תסמכו על זה. כבר שבועיים לא שמענו על סחיטה חדשה של המיפלגות הדתיות. מאלה שנשבר לנו הגב מהם כבר מזמן. חובשי־הכיפות, סוחרים שמנמנים ששכחו מזמן את עניי עירם, שבלעו ובולעים מתקציב המדינה — שמקצצים לנו בתקציבי החינוך, התרבות, הפיתוח. זוכרים את מדושני העונג האלה בזמן הרכבת הממשלה — אילו דרישות, איזו עוזת־מצח. מרוב ראגה הם שכחו את ההלכה היהודית הטיבעית. פיר־שו ואנסו אותה לצרכיהם.

שאול עמור
מפלגת עיירות־הפיתוח

ואם לא די, הרי שאפשר להוסיף לרשימה את 70 מיליוני השקלים שלקחו לעצמם, כך לאור היום, המיפלגות. תוספת־תקציב לפני כחודש למימון מערכת־הבחירות שהיתה. כדי לשלם ביד רחבה לעסקניהם, שסייעו בידם לגנוב את דעתכם, את קולכם בקלפיות. (אחת הסיבות מדוע אסור להצביע בבחירות. גם זו זכותכם הדמוקרטית).

ראשי־עיירות הפיתוח, תחת לישון תחת כיפת השמיים, כדאי שיתעוררו. ילכו הביתה ויתאחדו. הישועה לא תבוא מ־120 האינטרסנטים אטומי־הלב וחסרי־המצפון.

זו העת להתאחד ככוח פוליטי. ליצור מיפלגה אחת מנותקת משאר המיפלגות, ללא שייכות לימין או לשמאל. לתפוס את מקומן של המיפלגות הדתיות כלשון־המאזניים. אלא כבר ימצאו דרך אחרת אל הכסף.

זה הזמן לקפל את המיטות ולהשתחרר מהשרשראות. להרים את הראש וכמו אחרים, לנגוס בביס גדול איזה 60־70 מיליון שקל. תבלעו ועוד ישאר לכם מקום. איך אומרת הכתובת על הקיר ברחוב פינסקר בתל־אביב: „על החלון ישבתי עם רבין, שמיר ושרון (ופרס) וזהו סוף הויכרון."

מרדכי הורוביץ

בשורה האחרונה של המרכז

נביאי־זעם, רואי־שחורות ומאחלי־רע התדרו בשבוע שעבר. לאורך כל הקו. עיתונאים, שהתחרו ביניהם בחיזוי העוצמה של פיצוץ מרכז־הליכוד, נאלצים עכשיו לאכול את הכובעים שלהם. היה זה מרכז מלא חיוניות, אך בעל משמעת פנימית למופת שהתכנס בשבוע שעבר בגני־התערוכה.

לא יותר מבוססת מנבואת הפיצוץ היתה הפרשנות הזדונית שצצה בכלי־התיקשורת למחרת הכנס. הפרשנות דנה ב„כניעתו של שמיר" ואיך „כופפו את ידו של שמיר." אבל נאומו המונומנטאלי של יצחק שמיר במרכז לא נאמר בטון של מי שכפו עליו הר כניגית. רבר ראש־הממשלה היו דברים היוצאים מן הלב, בוקעים ממעמקי הביוגראפיה שלו, המציגה דרך־חיים שהיתה שזורה מאז ומתמיד, ודבר יום ביומו, בתהליך התקומה היהודית בארץ ישראל. מי שקצת מכיר את ראש־הממשלה ואת סיפור־חייו יודע שהוא מאמין בכל מילה שאמר במרכז. מעולם גם לא הוטל ספק במנהיגותו ובכושרו. לעמוד בלחצים הכרוכים במילוי תפקידו הרם. אבל היו רבים שפחדו, ובצדק פחדו, משותפיו לקואליציה. הלקח מניסיוננו המר מלמדנו לפחד מאנשי מיפלגת־העבודה, גם כשהם מביאים מתנות.

הכנס בגני־התערוכה, תוצאותיו והאחדות הראוייה־לציון שהושגה בו, מהווים תקדים וציון־דרך, המייחדים מעתה תפקידים חשובים ביותר למרכז־הליכוד. החשוב שבתפקידים אלה דומה במידה רבה לתפקיד שמילאו לוחמי השורה האחורית בקרבות שהתחוללו בעולם העתיק. במיבנה הסטאקטי של הצבאות העתיקים, ב„פאלאנקס" כפי שנודע בשמו היווני, היה נהוג להציב את טובי הלוחמים בשתי השורות הראשונות ובשורה האחורית. בשתי השורות הראשונות — כי שתי השורות האלה ספגו את עיקר המהלומה של האויב. התיקול הראשון היה גורם, בדרך כלל, לוועזוע קשה כל־כך עד לעצירת השורות הראשונות. תפקיד לוחמי השורה האחרית היה לדחוף את המיבנה קדימה, חרף קשייהן של השורות הקידמיות, לבטל בכך את השפעת הוועזוע ולהביא לפריצת קווי האוייב.

שרי הליכוד הם אנשי השורה הראשונה. הם עומדים במערכה כבדה ביותר. באחת מפגישותיו עם חברי־המרכז לפני הכנס אמר ראש־הממשלה שלא קל לשבת עם הנשיא ג'ורג' בוש ולדבר עמו בזכות ההתנחלויות. וזה לא הדבר היחיד שאינו קל. המדינה שרוייה במצב קשה מאוד, כמעט בכל תחום חשוב. שום דבר אינו קל. שרי הליכוד, ובמיוחד ראש־הממשלה ושר־החוץ, סופגים. את עיקר האש מן הממשלה האמריקאית, מדינות אירופה, מדינות ערב, האו"ם, הפלסטינים. היה זה לא אנושי אילמלא השפיעו קשיים אלה על שיקולי השרים.

ויש כאן עוד גורם מחמיר. הפעולה היומיומית להגשמתו של יעוד פורטת, מטבע הדברים, את הייעוד לפרוטות קטנות עד שדמותו מיטשטשת. המטרות הסופיות של הפעילות המדינית לא תמיד יכולות לעמוד לנגד העיניים בתוך המהומה של חיי המעשה. הדבר גורם לתחושה של אובדן דרך שהיא אמנם רק תחושה זמנית ונסיבתית, אך פועלת כמו היתה אובדן דרך בסיסי. אובדן דרך כזה, אפילו הוא זמני ונסיבתי, מחליש את כושר העמידה.

כך מתברר תפקידו של מרכז־הליכוד: לתת לשרים מדי פעם תיזכורות בדבר המטרות והיעדים של התנועה, לבדוק באיזו מידה פעולות השרים יעילות להשגת מטרות ויעדים אלה, ובעיקר — להיות כמו השורה האחורית של הפאלאנקס היווני: כוח מניע לפעולה בכיוון הנכון, כפי שהוא נראה לרוב חברי־המרכז.

מכל הבחינות האלה הכנס האחרון היה תקרים חשוב.

דניאלה אשכנזי

איזון חוזר

הזורעים הרג

ברינה יקצורו

זעקת „אללה הוא אכבר" מפי מחבל השאירה מאחריו קציר דמים של 14 הרוגים ו־27 פצועים. לכל איש יש שם. אחמד יקצור.

● ● ●

החיים כפיים.

עבור המושבניק — המתהלך חפוי־ראש וכבוי־עיניים במיקשות ובשדות, במטעים ובכרמים — מיפעל־חייו הוא מיפעל־הפיס. כל קיץ, כמעט כל בעל משק במושב, שם את ביתו ואת כל בני ביתו — את האשה והילדים, את כל עולמו ואת כל עולמם — חברים, ידידים, בית־הספר והכפר שבו נולדו — על שולחן־ההימורים.

מרבים לדבר על הערבות ההדדית, אבל יש ערבות אישית בלתי־מוגבלת ובלתי־נסבלת, שאף אחד לא התם עליה, אם כי כולם חתומים לכל החיים. חוק מדינת ישראל מכיר ב„דירת יחיד" שאין לפגוע בה, אך החוק מכיר אך ורק ביחידת־משק אחת. לא ניתן לנתק את המשק מדירת היחיד. אי־אפשר להפריד בין מקור־מחיה ומקור־החיים עצמם. מי שעומד לפני מכירת מישקו בגלל חובות כבדים, מפסיד לא רק את פרנסתו; חורב עליו עולמו, עולם בני ביתו, במלוא מובן המילה.

את יגאל יונתי ז"ל מניר בנים, ששם קץ לחייו במטע האפרסקים שלו, לא הכרתי אישית, למרות שאנו מישובים סמוכים. אין להצדיק — אך דומני שאני יודעת את הסיבות שהביאוהו להתאבד בין העצים שטיפח במו ידיו, במטע שהיה תיקוותו האחרונה. הפסיכולוגים של תנועת המושבים לא יועילו. שורש הבעיה הוא כללי־מישחק, הגורמים נדודי־שינה של יהודי נודד ליהודים האוחזים בקרקע של ארצם־מולדתם, סיוט המביא אדם עד סוף דרכם. אנו עוד בעיצומה של העונה החקלאית, כשהמהמרים עוד עומדים על יד שולחנות־המיון במישקיהם, עם זיק של תיקווה בלב. מה יהיה בסוף הקיץ כשתקום „מישפחת האדמה" משולחן־ההימורים הממושלתי? לאלוהים פיתרונים.

● ● ●

ברית דמים.

בפרשת מותו בשוגג של עובר־אורח, אומר הרב לווינגר שאינו אשם, אבל, גם אין לו נקודות־זכות בפרשה. „אני לא זכיתי להרוג את אותו הערבי," אמר מנפנף באקדחו. היד עוד נטויה והאצבע על ההדק: מסתבר שכל אחד יכול לשחק לוטו־טוטו־אוטומטי, עוזי או מ־16. לצלילי הג'ינגל „אתה זוכה, המדינה זוכה" — שילוב של „ירית? — זכית!" ו„רולטת כביש" — פותחים באש לעבר קבוצת ערבים בצומת גהה או בכיפל־חארת'. אין הבדל בין ההסבר של הרב — „אלוקים נתן לי אקדח, אז אני יורה," ודבריו של היורה המאושר לרודפיו: „אני יהודי וירייתי בערבים. עזבו אותי."

רבותי, „הרצחת? גם ירשת!" לא מקנה זכות על ארץ ישראל, אלא להיפך: טוב עשה הרב יואל בן־נון, שלא עבר בשתיקה על פרשת „ברכת היורה" של הרב לווינגר. נוש אמונים חייב להכריע בין תורת משה מבית לווינגר, הממית את הזולת באוהלה של תורה ובין תפילת הדרך של בן־נון, ש„כל אדם נברא בצלם".